Kuntaliitto
Kommunförbundet

Vesa-Pekka Tervo

Dnro 801/03/2017
13.11.2018

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Eduskunnan Hallintovaliokunnan käsittely 13.11.2018 (HE 138/2018 vp)

Suomen Kuntaliiton lausunto luonnoksesta Hallituksen esitykseksi Eduskunnalle pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä hallituksen esitykseksi laiksi pelastuslain muuttamiseksi ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi.

Pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen vastuunjako öljyvahinkojen torjunnassa
Kuntaliitto katsoo, että koordinoitu yhteistyö öljyvahinkojen torjunnassa Rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen välillä sekä sisäministeriön ohjaus voivat muodostaa rakenteen, joka on tehokas ja tarkoituksenmukainen öljyvahinkojen torjunnassa. Sen varmistamiseksi, että toimintojen kehittämistä ja resurssien ohjausta ohjaisi kokonaishyödyn näkökulma, tulisi sisäministeriön vahvasti koordinoida toimintojen suunnittelua toimialakohtaisten näkökulmien yli.

Ympäristövaliokunnan lausunnon mukaisesti Kuntaliitto korostaa öljysuojarahaston suurta merkitystä käytännön työssä öljyvahinkoihin varautumisessa ja niiden torjumisessa. Lainsäädännön muutokset eivät saa vaarantaa öljysuojarahaston varojen kohdentamista sekä pelastustoimen että Rajavartiolaitoksen tarpeisiin.

Luonnos Hallituksen esitykseksi on lähtökohdiltaan niiltä osin tekninen, kun tavoitteena on poistaa maakuntauudistukseen liittyvät viittaukset siten, että lait voisivat tulla voimaan vuoden 2019 alusta lukien. Tässä lausunnossa Kuntaliitto haluaa tästä huolimatta muistuttaa useista sellaisista muutostarpeista, joita toistaiseksi lainsäädäntövalmistelussa ei Kuntaliiton näkemyksen mukaan ole asianmukaisesti huomioitu.

Jälkivahinkojen torjunnan järjestelyt
Kuntaliitto on esittänyt öljyvahinkojen torjuntavastuiden uudistamista siten, että lainsäädäntö mahdollistaisi jälkivahinkojen torjunnan ja ympäristövahinkojen torjunnan osoittamisen maakunnan tehtäväksi siten, kun kunnat ja maakunta asiasta sopivat. Kuntien mahdollisuudet selviytyä päivystysvalmiutta vaativasta tehtävästä ovat heikentyneet teknisen sektorin ulkoistusten myötä ja ne heikkenevät edelleen pelastuslaitosten organisoituessa maakunnallisesti. Vastuunjaon tarkoituksenmukaisella määrityksellä voidaan ratkaista erityisesti sellaisia tilanteita, joissa pienten kuntien resurssit ja osaaminen eivät mahdollista riittävää valmiutta em. tehtävien hoitamiseen.

Tässä yhteydessä Kuntaliitto viittaa myös Ympäristövaliokunnan lausuntoon, jossa kiinnitettiin huomiota siihen, että yksittäisen kunnan resurssit saattavat tilanteesta riippuen olla liian pienet hoitamaan asianmukaisesti laajamittaisen öljyvahingon jälkitorjuntaa. Lausunnossaan Ympäristövaliokunta on esittänyt hallintovaliokunnalle, että se selvittäisi tarkoituksenmukaisen tavan joko erikseen tai maakuntalaissa mahdollisuudesta osoittaa

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14
00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki

Puhelin (09) 7711
Telefax (09) 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
www.kunnat.net

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14
00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors

Telefon (09) 7711
Telefax (09) 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi
www.kommunerna.net

jälkivaiheen torjuntavastuu maakunnan tehtäväksi sen mukaan kuin kunta ja maakunta siitä sopivat.

Kuntaliitto korostaa tarvetta varmistaa vahinkotilanteen edellyttämä torjuntatoiminnan jatkuvuus ja tehokkuus. Vahinkotilanteessa ensitorjunnan ja jälkitorjunnan raja on usein tulkinnanvarainen ja epäselkeys vastuissa aiheuttaa toimintaa haittaavien viiveiden myötä ympäristö- ja terveysriskejä. Näiden riskien hallitsemiseksi ovat kunnat jo tähän mennessä tehneet päätöksiä, jotka ovat siirtäneet jälkitorjunnan vastuut alueelliselle pelastustoimelle. Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että asia vastuullisesti huomioidaan lainsäädäntökokonaisuuden jatkovalmistelussa.

Väestönsuojien rakentaminen

Väestönsuojarakentamiseen kohdistuvien harkinnanvaraisten vapautusten ja helpotusten myöntäminen on aiemmassa valmisteluvaiheessa ehdotettu siirrettäväksi aluehallintovirastoilta ja sisäministeriöltä rakennusluvan myöntävälle viranomaiselle. Kuntaliitto pitää kannatettavana, että väestönsuojia koskevaa päätösvaltaa siirretään kunnalle.

Rakennusvalvonnan kustannukset lähtökohtaisesti aina sisällytetään rakennusvalvontamaksuihin. Esityksestä puuttuu kuitenkin edelleen säännös, jonka nojalla kunta voi periä maksua väestönsuojia koskevien asioiden käsittelystä. Mikäli esitystä ei täydennetä tältä osin, jää väestönsuojia koskevien asioiden käsittelystä aiheutuvat kustannukset kunnille sekä veronmaksajien maksettavaksi sen sijaan, että rakennushankkeeseen ryhtyvä vastaisi niistä.

Kuntaliitto esittää edelleen, että lakiesitystä täydennetään säännöksellä, joka mahdollistaa käsittelymaksun perimisen rakennushankkeeseen ryhtyvältä. Kuntaliitto esittää lakiin lisäystä, jonka myötä *väestönsuojien rakentamisesta säädettyjen helpotusten ja vapautusten käsittelystä voidaan periä maksu. Maksun perusteet määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.*

Lakiluonnoksen 75 §:n 3 momentissa tarkoitetun alueellisen vapautuksen osalta Kuntaliitto esittää, että lainkohdan sanamuotoa tarkistettaisiin. Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi viitata rakennusvalvontaviranomaisena toimivaan toimielimeen tai rakennusvalvonnan viranhaltijaan. Muissa kohdin viittaus on toimiva, koska vapautus tai kevennys kohdistuu yksittäiseen hankkeeseen, josta päättää joko toimielin tai viranhaltija. Kyseisessä lainkohdassa on kaiketi tarkoitettu, että kunnan rakennusvalvonta-viranomaisena toimiva toimielin voisi päättää alueellisesta vapautuksesta. Kuntaliiton näkemys on, että rakennusvalvonnan vastuulle ei tulisi määrittää alueellisesta vapautuksesta päättämistä, vaan tehtävä tulisi osoittaa kunnalle.

Kuntaliitto pyytää huomioimaan, että maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön asioissa tiedoksianto tapahtuu julkipanomenettelyssä ja esittää, että väestönsuojakysymyksissä siirryttäisiin samaan tiedoksiantotapaan kuin rakennusluvissa.

Kelpoisuusvaatimukset hallinto- ja tukipalvelutehtävissä

Aluehallintoviraston tulkinnan mukaan pelastuslaitosten tulee huomioida pelastustoimintaan osallistuvan kelpoisuusvaatimukset myös hallinto- ja tukipalvelutehtävissä tai ensihoitotehtävissä työskentelevien osalta, jos he osallistuvat päätoimisena pelastustoimintaan (PSAVI/2616/06.04.01/2017, 12.6.2018). Aluehallintovirasto on antanut tästä asiasta pelastuslaitokselle huomautuksen pelastuslain ja pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen vastaisesta toiminnasta.

Aluehallintoviraston tulkinta tarkoittaa, että esimerkiksi pelastuslaitoksen niitä päätoimisilla palotarkastajilla, joilla ei ole pelastusalan tutkintoa, ei voitaisi käyttää pelastustoimintaan liittyvissä tukitehtävissä esimerkiksi tilanne- ja johtokeskuksessa. Tämä siitä huolimatta, että tällä henkilöstöllä on monipuolisen koulutustaustan ansiosta erittäin paljon sellaista osaamista, jolla merkittävällä tavalla voidaan tukea johto- tai tilannekeskustyöskentelyä esimerkiksi tilannekuvan ylläpitämisessä sekä viestinnässä ja tiedottamisessa. Näistä tehtävistä huolehtiminen on erityisen tärkeää kunnille, jotka ovat osin riippuvaisia pelastuslaitosten tuottamasta tuesta tilannekuvan ylläpitämiselle. Kuntaliitto esittää

kelpoisuutta koskevien säädösten tarkentamista siten, että henkilöstön osaamisen hyödynnettävyyttä epätarkoituksenmukaisesti rajoittavaa laintulkintaa ei enää voisi tehdä.

Palosuojelurahastolaki
Kuntaliitto esittää huolensa siitä, että säädösvalmistelussa ei ole huomioitu mahdollisuutta, että pelastustoimen liikelaitos olisi avustusten saaja. Pelastustoimen järjestämismallit eivät maakuntauudistuksen jälkeen ole yhteneviä, vaan pelastustoimen palvelut voidaan tuottaa esimerkiksi pelastustoimen oman pelastusliikelaitoksen toimesta tai maakunnan liikelaitoksen palveluna maakunnan päättämän mukaisesti. Kuntaliitto pitää tarkoituksenmukaisena huomioida asia myöhemmässä valmisteluvaiheessa siten, että pelastuslaitos voi edelleen olla avustuksen saajana.

Kuntaliitto esittää myös huolensa siitä, että sisäministeriön toimivalta yltäisi Palosuojelurahaston tulostavoitteiden ohjaamiseen asti. Palosuojelurahasto voi menettää yleisen olemassaolon oikeutuksensa, mikäli sen itsenäistä asemaa murretaan. Palosuojelurahasto on hyvin tärkeä rahoituslähde paloturvallisuuden kehittämiselle. Rahoituslähteen menettämisellä olisi voimakkaan kielteisiä seuraamuksia esimerkiksi sopimuspalokuntien toiminnalle sekä erityisesti laaja-alaista hyötyä koko yhteiskunnalle tuottavalle kansalliselle palotutkimukselle.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen
johtaja,
alueet- ja yhdyskunnat

Vesa-Pekka Tervo
pelastustoimen kehittämispäällikkö